

"הנחצח ח' ירושלים" (ברכות נ"ח, ע"ה)

ירושלים

א. פתיחה

"הסידרה אומרת (לשענה מן) דברו על לב ירושלים וקראו אליה כי מלאה צבאה כי נרצה שונה כי לקחה מיד והי כפלים בכל חטאותיה" (פרק שירה, דף). חז"ל הפליגו בשבח "פרק שירה" עד שאמרו, שכל העוסק בפרק שירה בעולם הזה זוכה ללמוד ותלמודו מתקיים בידו, והציל מיד דורו ומצא דע ונחמדות הקבר ומדינה של גיהנום, וזוכה לימות המשיח ויציאת העולם הבא. "פרק שירה" הוא בריתא העוסקת בחילקי הבריאא השונים הפוצחים באמירת שירה למי הקב"ה. בהמות, חיות, עופות וכן דברים כוללים כשמים וארץ ומדבר, שמש, ירח, כוכבים, ון עדן, גהנום ועוד. כל אחד ואחד מאלו אמר שירה על ידי פסוק מפורסם העניין. והסידרה היא זו האומרת שירה על ירושלים, בפסוק מפורסם ישעיהו. מדוע התסירה היא הפוצחת בשיר ירושלים, ומדוע הפסוק מישעיהו הוא המתאים לשירתה? ובמקומו (במשנה ר"ה מ"ג) "החסידה נשמה מתי היא מגיעה, אינה מקדימה ואינה מאחרת. שאמרו עם חסידה נשמים ידעה מועדיה (לרמיהו ח'), וזוהא לרמוז על האנולה שתבוא משענה וזוהא, לא יאחר, וזה שירה שלה: 'דברו על לב ירושלים כי מלאה צבאה, וכו', משענה זמן האנולה".

שני עניינים למדנו מכאן:
א. ההסידרה, הנדונה ומעדיה, היא שרה ב"פרק שירה" על ירושלים, וסמלה — הדיוק באמצע. פקידות ירושלים ואנולה תבוא במעמד הקבוע — לא לפניו ולא לאחריו.
ב. שירת החסידה בפסוק מספר ישעיהו בו קורא הנביא לדבר דברי נחמה על לב ירושלים, עם מלכיו פקידות העונות לבוא הריצו לפניו, וכיוון שלקחה בכפלים גם הימנה וההיא בכפלים.

ג. שמותיה של ירושלים

שבעים שמות לה לירושלים (מדרש שיה"ש) לפנינו נקראה "צדק" וגם "שלם". את המונח (בראשית מ"ז, ח) "שלם צדק מלך שלם", תרגם אונקלוס: מלכא דירושלים. אגדה קרא לה בעקידת "ה' יראה" (שם כ"ב, יד). בכיבוש יהושע נקראה העיר: ירושלים (ישעיהו מ, יא) או "ירושלם" (שמונים מ"ב, ו).

שמות הנראו רבים לה לירושלים: עיר הקדוש (לשענה מ"ח, ב) הר הקדוש (ישעיהו כ"ז), עיר צדק (ברית ח', א) עיר אלוקים (ההלים מ"ז, ח) ועוד. השם ירושלים נזכר בתנ"ך שש מאות חמש עשר פעמים (נפישא וואר ישראל). כולם נכתבה בל"י — ירושלים, ורק שש פעמים כוננה לירושלים מלא עם י. חז"ל ביארו את השם ירושלים כצירוף של יראתה שלם, "אמר הקב"ה אם אני קורא אותה "יראה" כשם שקרא אותה אברהם שואמרו: "יורקא אברהם שם המקום ההוא הי' יראה" (ברי כ"ב, יד) — שם, אדם צדיק

מתרגם ואם אני י, לא אותה "שלם" אברהם אדם צדיק מתרגמן, אלא הרע"ה קורא אותה "ירושלים" (ב"ר נ"ז, טז).
הצירוף של שני שמות שונות שני הצדיקים, אברהם ומלכי צדק, הוא אפוא זה שנקבע כשם ירושלים. משמעות הדברים, כי שתי מידות עיקריות נקבעו במהותה של ירושלים והעניין חפות לה בשמה, שם שנתנו אברהם ומלכי צדק.

אברהם — שהייתה בו מידת החסד לטובים ולרעים והתפלל אפילו על סדום, קרא למקום **יראה**, שמשם יורד שפע לעולם כולו שהיו ראויי ה' היא היא הקיום עצמו. "השקפה ממעון קדש מן השמים וברך..." (דברים כ"ז, טז) ולכן קראו "יראה" שה' ישפיע טוב על העולם כולו.

שם — מידה אחרת הייתה לו. כח אביו לא התפלל על דורו על מנת להחזירם בתשובה, ולכן קרא לעיר שממנה יורד שפע על כל העולם בשם "שלם", לומר שלא הכל יהנו מן השפע אלא רק האנשים השלמים בנפשותם.

יוצא מכאן ששני השמות עומדים זה **כנגד** זה, אך הקב"ה צירף אותם ויישב בין שתי השיטות, הוא, העושה שלום במרומי, עשה שלום גם בין שני השמות המבטאים כאמור שתי תפיסות עולם מנוגדות.

ה' ישפיע על הרשעים באופן שלבם יתקרב להו וישבו בתשובה, והי קראה ירושלים — המשפיעה יראה על הכל. בכך, כביכול, יצא ידי חובת שני הצדיקים. מלכי צדק הוא כהן לאל עליון. תוספת השם שנתן אברהם "יראה", כי אברהם הוריד את השכינה למטה, מלכי צדק — אל עליון באופן שלו ה' עושה שלום כאל עליון. לעומתו אברהם הוריד השכינה בתחתונים — גילויו של שלום כאן למטה. ביראה — הנקודה היא שכולם בטלים לשרש זה מלכי צדק, כהן לאל עליון — מעל הכל ועבר לכל, ומעבר לתפיסה. שלום ויראה — זו ירושלים. זה סודה. ציון מאזנת את כל העולם כולו. מכאן היהומע והיא המקיימת כל העולם.

מצויים במקרא עוד שמות וכינויים רבים לירושלים כגון: **עיר הצדק**, **קריה נאמנה**, **קריה מעדנו**, **נוה שאנו**, **נוה הצדק**, **אריאל**, ה' שמה, ציון, עיר דוד, **עיר יהודה** (ועין ערך ירושלים באי העברית, וכן בערך ירושלים ב"אוצר ישראל" וכן באנצי המקראית ערך "ירושלים").

ג. סגולות של ירושלים — יופיה

"עשרה קבין של יופי ירדה לעולם, תשעה נטלה ירושלים ואחר. כל העולם כולו" (קדושין מ"ט, ע"ה). קביעת חז"ל כי מקור היופי וקיצוץ הגדול ביותר מצוי בירושלים, צריכה ביאור. האמנם תשעה קבין מתוך עשרה של יופי ירדו לירושלים? למא כיוון חז"ל בדבריהם ומהו היופי אליו הם התכוונו? האם לא נמצא בעולם יופי כיפיה של ירושלים ואולי, בנינו בני אדם, קיים יופי העולה על יופיה של ירושלים? חז"ל לא אמרו כן דברי גומא אלא קבעו קביעת "יחוד בסגולתה של ירושלים ודיוקא בסגולת היופי. מהו "יופי" לפי חז"ל ובמה יופיה של ירושלים?

* "מציון מכלל יופי ה' הופיע" (ההלים נ"ב, ב).

* "מציון משתכלל כל העולם כולו" (תחומא, קדושין ט).

* "מציון נברא העולם שאמרו מציון מכלל יופי, ציון נבראת תחילה וסביבה נדבקה רגבים

עד סוף העולם מכל צד" (תוספות יומא מ"ג, נ"ז, ע"ה) והיה שלמה ירדע איזהו הגיד שהולך לשם, נטע עליו פלמין ומיד הן עושות פרות."

4 "ירושלמה היה חכם עמד על השרשים היוצאים ממנה לכל העולם ונטע בהם כל מיני אילנות ועשה פירות (תנחומא קדושים).
י"ל אבן (השנהלוח) "גמר יולמה נקרא שמה אבן השתיה שממנה הושעת העולם" (ומא י"ג, ע"ב).

(דברי חז"ל שהבאנו כאן עולה כי יש להסביר את מושג ה"ירוש" באופן אחר מן המקובל, או להוסיף ליופי המקובל נדבך השקפתי ייחודי הקובע את מעלתה של ירושלים. ה"ירוש" נתפס כדבר שלם, הרמוניה בין יגודים ויצרת תחושת של התפעלות — יופי. ה"ירוש" המצטרפים יהיו יוצרים שלמות. כל דבר שלם, ככל שהוא שלם יותר הוא יותר יופי. מעורר כבוד ויקר כלפינו "מלך ביופיו תחזיה עינך" (ישעיהו ל"ג, ז). בה במידה יאחזיק מעורר כבוד הוא עלול להמנות ולסחוף גם לכיוונים הרוחניים מכבוד. אפשר שיופי זה צונו ישבש הדעות ויזדד האדם להמשך אחריו ללא עומק וללא כבוד.

על יוסף הצדיק נאמר כי היה "יפה תואר ויפה מראה" (בראשית ל"ט, 6) מה היה יופיו של יוסף? יוסף עמד במעבר הפיתוי של אשת פוטיפר ולא נתן ליופי החיצוני לשבש עליו את ערכו וערכו בית אבא. יוסף שמר על הקשר לשורשיו ובכך ניצל מפיתוי לעבירה וסל דרך למצא ישראל שגם הם בעקבותיו גדרו עצמם מן הערובה — זהו יופי. יופי, אם כן, הוא התנועה בין פנים וחץ, יופי שבכבודו, שבהתקשרות המהווה ערך של עומק. יוסף הוא סמל ליופי בצורת ירושלים.

ליופי עולם ומלואו. מניין החל הקב"ה להדביק רגבי העולם עד שבדאו כולו. מכאן שציון הוא שורש לעולם: נמנה נשתלשל העולם כולו. שורש פניו לצד המציאות (שורש רוחני קיומי) — זו ירושלים. שלמה המלך בחכמתו ידע להניח אצבעו על שורשים אלה וגידל מירושלים צמחים ופרחים הגדלים בקצוות עולם, שהרי שורשיהם בירושלים. האבן ה"שטוחה" שהיא ירושלים המצטרפת אל ה"ירושלמי" ליופיו בן "הרוחני המוחלטי" ל"עולם ה"שטוח" היא אבן השתיה המצויה על הר הבית וממנה הושטו העולם.

מכאן, שכאשר קבוצה חז"ל כי ירושלים נטלה תשעה קבין של יופי ואחד כל העולם כולו, כיוונו בדבריהם לערך הסגולי של יופי שהוא תואם בין יופי החיצוני לעומק הפנימי המתבטא על ידו. כל העולם כולו קשור בסבור לירושלים — בקיומו הפיסי ובקיומו הרוחני. אין ירושלים היא נקודת היצירה ה"שטוחה" של העולם. יש בעולם עולם יפיו ונוצצות ואפשר שהלב נוסח ללב שבי אחר היופי החיצוני הכובש והגורם לאדם להתבטל בפניו. אך המתבטן בעומק רדברים והמציאות יודע שיש בהן אך ביטוי מזער של יופי ששורשיו ביופי האמיתי המצוי בירושלים — שורש היופי.

ירושלים — שורש ה"יראה" כפי שאברהם הגדיר, וירושלים שורש ה"שלם" כפי שהדריה מלבי עזר. היא היא היופי במיטבו. "יראה וישלם" כשם שבא לראות בא ל"מיראות" — ראה וראה. כאן הגילוי שה' מקומו של עולם. ירושלים מירב הגילויים שלם הוא. מושגו ש"י עולם, מתגלה בירושלים זה עיקר יופיה — "מציון מכלל יופי ה' הופיע" (תהלים נ, ב) הכל מתגלץ בנקודת הציון: ירושלים. בציון מתלכדים ומתאחדים כל היגודים. ציון היא מקום התרמוניה האמיתית. ה' הופיע מציון מכלל יופי, להכריז שהכל שלו ולכבושו. "נחמה תורה יכבדנו, ושם דרך ארצנו בישע אלקים" (תהלים נ, כג), ירושלים היא, אם כן, מוח שלום — שלם, סוד היופי מכלל יופי.

ד. ירושלים — שורש לבריאת האדם ותיקונו

בבריאת אדם הראשון נאמר "ויצר ה' אלקים את האדם ע"י מן האדמה" (בראשית ב, 7) ודשו חז"ל, ומביא רש"י מדבריהם, "נטל עפרו ממקום שנאמר בו מנחת אדמה תעשה ליי. יש חשיבות רעיונית רבה לעובדה כי העפר שממנו נברא אדם הראשון נלקח ממקום המזבח, מירושלים, שהיא עומה שורש לבריאת העולם כפי שראינו לעיל.

הרמב"ם מוסיף עומק להבנת נקודה זו של נטילת עפר ממקום המזבח — ודיוקא משום. "המזבח מקומו מכון ביתו ואין משניו אותו ממקומו לעולם ובמקדש נעקד יצחק אבינו, שנאמר "ולך לך אל ארץ המוריה". ומחורת בלדי עקב עליו יצחק, והוא המקום שבה בו בנח ארוונה הוא המקום שבה בו אברהם מזבח עקב עליו יצחק, והוא המקום שבה בו נח מזבח כשיצא מן התורה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשברא. ומשם נברא — אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא" (רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ב ה"א) מדברי הרמב"ם עולה כי בריאת אדם הראשון שורש לכל הנבראים קשורה במקום המזבח.

א. מקום המזבח — "מכון ביתו" פירושו הדברים, זהו המקום הראשוני הבראשיתי היוכל שממנו רצה הקב"ה ללוש היעשה הראשונה — האדם הראשון. "קבוצה, און משנים אותו לעולם. זהו מקום שיחורו בנקודת הקבוצה שלו. זהו מקום אבן שתיה — שממנה הושטו העולם. זהו בסיס הקבע של הקיום העולמי של אדם ומציאות.

ב. מקום העקידה — על מקום המזבח נתנחה אברהם אבינו בניסיון העשירי והקשה מכולם — ניסיון העקידה. בניסיון העקידה ביטא אברהם און נכונותו לבצע את ההוראה האלקית עד תום וללא שיוור. אברהם כפי עצמו לרצון ה' באופן העולה ביותר והיה נכון למסור להקב"ה את היקר מכל, את הבן יצחק שנולד לו בגיל מאה. אפשר שהמזבח מקומו מכון ביתו, כמקום, ואברהם מכון ביתו כאן.

ג. זהו המקום שלימים בנה עליו דוד ושלמה מזבח ומקדש, ועוד קודם לכן בנה עליו נח מצב כשיצא מן התיה וגם קין והבל הקריבו עליו קרבן, ואף אדם הראשון עצמו הקריב עליו קרבן.

מהו המזבח המשותף לאישים הנזכרים כאן אדם, קין והבל, נח, אברהם, דוד ושלמה הולח יחדוהם למזבח ולמקום המזבח. אישים אלה, בנקודות המזכרות ברמב"ם, הגיעו לדרגות שיא של צורת אדם במעשה. אדם הראשון, קין והבל שהקריבו קרבן כביטוי של כפיפות לבוראם יוצרם, תפסו את תכלית בריאתם — כבוד ה'.

נח — ניצל והציל את מערכת הבריאה מניבה ומשיגה נתן תורה לבוראו ומשיג — ע"י הקרבת קרבן בו במקום. אברהם — עקד את בנו על גבי מזבח בנקודת ציון גס הוא כביטוי למעלת צורת אדם שבו. דוד ושלמה — יסדו וגבו מקום למקדש שהוא הביטוי המופלג לקשר בין אלקים ואדם. יראה וראה ויבוא ליראות.

נמצא כי קביעת הרמב"ם היא קביעת מהות לבני המזבח המקום המכון ביותר לתכלית, הוא אבן הבוחן למעלת אדם וצורתו, סקירת האירועים הקשורים במזבח מגלה את יקרת ייחודו של המקום המאחד בקרבן את התפס והכלות תפס כאחד, את "המבצעי" וה"על מבצעי" את האלוני והאמשי.

"ותיקונו" — אמרו כי ירושלים היא שורש לבריאת האדם אך הוספה כי היא שורש גם לתיקונו. כיצד מקום המזבח הוא שורש לתיקון אדם — זאת נלמד מפרשת סוטר שבספר במדבר. "איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל..." (במדבר ה, יב) אותה רור שטות — היא אב לכל החטאים. התורה משתמשת הרבה בלשון סוטה במובן של סטייה מן הדרך הנכונה. דרך סלולה בלשון הקודש קרויה — שיטה. "שיטות" בלשון הקודש שורש — גם היא כירייה מן השיטה, וזו הסטירה. שורש אחי לשון המלים — המוגדרות זו לזו

י"הר המוריה". וסיני מהיכן בא? אמר רבי יוסי מזה המור יה נחלש כחלה נעצמה ממקום שעקב יצחק אבינו, אמר הקב"ה: הוואיל ויצחק אביהם נעקד עליו, נאה לעצמו לקבל עליו את התורה". (מדרש תהלים סח, ט) מדברי ר' ל"ה המאבקים לפרש זה הביטוי "יהי קדש", נראה כי לצורך מתן תורה על הר סיני נעקד הר המוריה מקום העקידה והוא זול הר סיני ושם נחבר יחדיו כדי שעל **חיבורם** תינתן התורה, על י"הר ייחסי שנתחבר עם "הר המוריה". "הר המוריה" מקום העקידה, מכונה "חלה מעיסה", היינו שנתחבר כהפרכת חלה מן העיסה — חלה היא ארץ ישראל, וירושלים בתוכה, ויתרומה חלה היא קדוש, וזו עברה אל הר סיני לצורך התורה.

לפי זה, תנאי מוקדם לנתינת תורה לישראל הוא הבאת הר המוריה וקבלת העקידה אל המקום שבו נתגלה ה' לכלל ישראל ונתן להם תורה. מתן תורה ועקידת יצחק אחוזים זה בזה, יש בעקידת יצחק משום הכנת הקרקע ורקע למצב הזכות לעמוד ולקבל תורה. עקידת יצחק היא זכות עולמים לעם ישראל ועשתה על "הר המוריה" שקדושתו קדושת עולמים והכל העבר ל"סיני" לשעה אחת של קבלת התורה. אכן, חז"ל ציינו כי אירוע זה יהיה לו המשך לעתיד לבוא "עתיד הקב"ה להביא סיני ותבור ויכרמל ויליתן ירושלים בתוכם" (נלקט) ומיין שעתידי סיני לחזור למקומו! (החלק הנחלש מהר המוריה) שנאמר (ישעיהו ב, ב) "וכן יהיה הר בית ה' בראש ההרים" (מדרש תהלים סח, ט). במתן תורה הלך "הר המוריה" אל "הר סיני", לעתיד לבוא ילך "הר סיני" אל "הר המוריה" — מעין ביקור גומלין.

לסוגיית הקשר בין "הר סיני" ל"הר המוריה" יש היבט נוסף — לא רק מקום העקידה המקדש קדושת עולמים אלא אף האיל שהוקרב במקום יצחק, חלקים מכתו משמשים לשעתם ומשמשים לדורות. וכך מוצאים אנו בדברי חז"ל "אותו האיל (אילו) של יצחק) לא יצא שנינו דבר לבטלה, שתי קדושתיו של איל שופרות. בשל שמאל תקף בו הקב"ה על הר סיני שנאמר: "והיה קול השופר", וקרן של ימין הוא גדול מן השמאל ותמיד לתקוע בו בקרבו של גלויות שנאמר "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאנו האובדים בארץ אשור והנחמם בארץ מצרים והשתחונו לה' בהר הקדש בירושלים" (פירוש פרק ל"א). מעשה העקידה נסתיים עם הקרבת איל תמורת יצחק. אך מעשה העקידה גם משתלשל לדורות ובשעה שעמדו ישראל על הר סיני לשמוע קול אלקים מדבר מתוך האש, בא הר המוריה מקום העקידה והצטרף להר סיני. גם שופר, קרן מאילו של יצחק, הגיע אל הר סיני ובו תקף הקב"ה על הר סיני. מן יקוץ השנייה, הגדולה, עתידים ישראל לשמוע תקיעה וקיצוץ הגלויות כולן לירושלים.

מעמד הר סיני הוא, אם כן, שלב ראשון בהתגלות ה' לעמו, ואילו השלב האחרון שלו מצפה העם הוא קיבוץ הגלויות. הד לכך אנו מוצאים בנוסח קדושת מוסף של שבח "והוא יושענו ויגאלנו שנית וישמיענו ברחמי שנית לעיני כל חי לאמר, הן, גאלינו אתכם אחרית כבראשית להיות לכם לאלקים". במעמד הר סיני היתה התגלות אחת שהר המוריה והר סיני התאחדו ושמעה תקיעת שופר מאילו של יצחק. בהתגלות העתידית שנת יצאנו הר סיני והר המוריה ותישמע תקיעת שופר מאילו של יצחק.

מה עתיד להתגלות בהתגלות השנייה? על כך משיב רש"י בפירושו לפרק השירים (לפסוק ב בפרק א) "ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודך מיין", (א, ב) ונאמר דוגמה של מעלה שנתן להם תורתו ודבר עממה פנים אל פנים ואותם זרדים עד עינים עליהם מכל שעשוע ומובטחים מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמים ומשתה צפונותיה". במתן תורה — קיבלנו את התורה הנצחית שלא תתחלף. בגלוי הענידי — נקבל סוד טעמיה ומסתור צפונותיה של אותה תורה.

בפרשת סוטה נקבעה דרך נסיגה, על טבעית, כדי למנוע בעיות מן העולם. זו פרשה של ג' הקובעת אם אשה סוטה או לא סוטה ע"י שתיית מים בתוספת עפר מקרקע המשכן. וזלזול הכהן מיז קדושים בכלי וויש ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל "מים" (במדבר ה, יז).

העפר מקרקע המשכן — ממנו נברא האדם, שכוונו לגלות אם אדם זה מכוון או סוטה. עפר הזה נברא מכוון ביותר, הוא מקום המנוח וזו סגולתו. כשאשה שותה ממנו מתברר גם היא מכוונת או סוטה. זהו העפר שגמרו הושתת העולם — כאן בחינה לתיקונו של האדם — ממקום כפרונו נברא.

כל סטייה לימין או לשמאל ממקום שהוא נקודת עיקר, נקראת שטות — כי זו סטייה מן השיטה. אם זכתה האשה ומתברר שלא סוטה — תלך בן כאברהם, אם לא זכתה — נשוב לעפרה. אברהם הוא נקודת עיקר, אברהם היה שורש לצורת אדם מכוונת ביותר. לפרשת סוטה בחינה על טבעית זכינו בה בזכות אברהם שאמר "ואנכי עפר ואפר". על לפסוק "הנה נא הולאתי לזר ואנכי עפר ואפר" (בראשית י"ח, כז) דרוש חז"ל "בשכר ואמר אברהם ואנכי עפר ואפר זכר בניו לשתי מצוות, אפר פרה ועפר סוטה" (סוטה י"ז, י"א). מכוונו של אברהם שאמר "ואנכי עפר ואפר" ושם עצמו על נקודת עיקר — של בריאת אדם, זכינו למצוות אלו.

הכל היה מן העפר — העפר שנברא בקרקע המשכן, בכוחו של אותו מקום להחזיר את האדם לעיקר — שם מתברר מי מכוון ומי לא. באמירה זו, שיש בה לכאורה סתירה נימית, קבע אברהם כי כל מציאותו מכוונת לעיקר — לעבודת ה' וליראתו. עפר — נצמית, אפר — לא נצמית, ולכן יש כאן סתירה באמירת שני הערכים יחד, "ואנכי עפר ואפר". אך העניין פשוט — אברהם כילה נאפר את עברו — יצא מאור כשדים והלך אחרי שכניה — להיות עפר שעליו יצמה רק מה שרצונו של הקב"ה להצמיח. המכוונות של ברהם והמכוונות של מקום המצב חברו יחד.

יש מקום בעולם שאילו צריכות להיות נשואות עיני כל אדם — מעין מצב קיומי — ושלים ציון היא נקודת העיקר ממנה הושתת העולם וממנה הושתת האדם. אליה שאות כל היענינים — להתכוון ולכוון מעשי האדם לעיקר רצונו של הקב"ה.

ה' בין "הר סיני" ל"הר המוריה" — ירושלים

קדושתו של הר סיני, מקום לקבלת התורה, הייתה קדושה לשעתה בלבד. "משוך היבל זה יעלו בהר" (שמות י"ט, יא). מעמד הר סיני הוא הבסיס לקיום הרוחני של עם ישראל מן ציאונם ממצרים מחרות גופנית ועד להגעתם ליום מתן תורה כפי שהבטיח הקב"ה עשה "תעבדו את האלוקים על ההר הזה" (שמות ג, יב).

"הר המוריה", לעומת זאת, קדושתו קדושת עולמים והוא המקום המקודש באופן חלוט. הלכה פסוקה היא ש"קדושה שניה קדושה לשעתה וקדושה לעתיד לבוא" (מגילה י, א). ומירוש הדבר שקדושת השראת שכניה שבהר הבית לא נתבטלה גם אחרי החורבנות. זו כדברי שלמה המלך: "מכון לשבתך עולמים" (מלכים א, ח, יג). אמנם גם בהר סיני ירד, אך קדושה זו נתבטלה מיד עם תום המעמד והמקום חזר לחולין. למרות הנאמר כאן אנו מקורות בתנ"ך ובדברי חז"ל ששני המקומות "סיני" ו"הר המוריה" שבירושלים נחברו ונעשו לאחד לצורך האירוע של קבלת התורה. ולא זו בלבד אלא שגם לעתיד לבוא ידעים הם להיפגש בשנית.

ממי מהותו של חזיון זה? על הפסוק "לבנו קרח מזמור יסדתו בהרי קדש" (נהלים פ"ז, ד"הא חז"ל) (בילקוט) "יסודותיו של ירושלים בזכות שני הרים של קדושה — "הר סיני",